

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 3 december 2025

Mål nr
B 4055-25

PARTER

Klagande och motpart

Riksåklagaren

Box 5553

114 85 Stockholm

Klagande och motparter

1. R.B.

Ombud och offentlig försvarare: Advokat G.W.

2. T.M.

Ombud och offentlig försvarare: Advokat N.D.

3. A.N.

Ombud och offentlig försvarare: Advokat E.A.

SAKEN

Försök till mord m.m.

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Svea hovrätts dom 2025-04-14 i mål B 15550-24

DOMSLUT

Högsta domstolen ändrar hovrättens dom på det sättet att R.B. döms till fängelse i sju år och sex månader, T.M. till fängelse i fjorton år och A.N. till fängelse på livstid.

G.W. ska få ersättning av allmänna medel för försvaret av R.B. i Högsta domstolen med 46 586 kr. Av beloppet avser 30 451 kr 20 öre arbete, 5 800 kr tidspillan, 1 017 kr 50 öre utlägg och 9 317 kr 18 öre mervärdesskatt. Staten ska svara för kostnaden.

N.D. ska få ersättning av allmänna medel för försvaret av T.M. i Högsta domstolen med 55 625 kr. Av beloppet avser 37 271 kr arbete, 6 525 kr tidspillan, 704 kr utlägg och 11 125 kr mervärdesskatt. Staten ska svara för kostnaden.

E.A. ska få ersättning av allmänna medel för försvaret av A.N. i Högsta domstolen med 46 775 kr. Av beloppet avser 32 117 kr arbete, 5 075 kr tidspillan, 228 kr utlägg och 9 355 kr mervärdesskatt. Staten ska svara för kostnaden.

Högsta domstolen fastställer hovrättens sekretessförordnanden.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

Riksåklagaren har yrkat att Högsta domstolen ska skärpa straffen för R.B. och T.M. och döma A.N. till livstids fängelse.

Var och en av R.B., T.M. och A.N. har motsatt sig riksåklagarens ändringsyrkande och yrkat att straffet ska lindras.

DOMSKÄL

Bakgrund

1. R.B., T.M. och A.N. är av hovrätten dömda för inblandning i sprängdåd som begåtts den 25, 26 och 28 september 2023 i Hässelby, Linköping och utanför Uppsala. Sprängdåden utgjorde en del av en konflikt mellan grupper i ett kriminellt nätverk. De tilltalade har på olika sätt medverkat vid ett eller flera av sprängdåden.

Prövningstillståndet

2. Högsta domstolen har med utgångspunkt i vad hovrätten funnit utrett om gärningarna och R.B.s, T.M.s och A.N.s uppsåt till dessa, meddelat prövningstillstånd i fråga om påföljd.

Vad är enligt hovrätten utrett om gärningarna och de tilltalades uppsåt och för vad har de tilltalade dömts?

Allmänt

3. Gemensamt för de tre tilltalade är att de har agerat som uppdragstagare men inte deltagit i planeringen av brotten. Var och en av dem har vid de tillfällen de medverkat känt till sprängladdningarnas storlek. I den mån de har dömts för att på något sätt ha medverkat till allmänfarlig ödeläggelse har

de känt till att måltavlorna för sprängningarna var personer med, i vissa fall avlägsen, anknytning till personer i det kriminella nätverket.

Sprängningen i Hässelby

4. På kvällen den 25 september 2023 exploderade en hemmabyggd sprängladdning i ett trapphus i ett flerfamiljshus i Hässelby. Sprängladdningen bestod av ungefär 13 kg dynamit och explosionen orsakade omfattande egendomsskador och konkret fara för flera människors liv och hälsa.

5. Det förelåg konkret fara för att tre målsägande skulle dö av explosionen och för ytterligare två målsägande var faran utesluten endast på grund av tillfälliga omständigheter. De tre förstnämnda fick också mer eller mindre allvarliga skador. Utöver stora skador på byggnaden orsakade explosionen skador på flera bilar. Glasskärvor och byggnadsdelar kastades ut, upp emot 30 meter från huset.

6. A.N. transporterade, tillsammans med ytterligare en person, sprängladdningen till Hässelby. Efter att ha brutit sig in i trapphuset placerade de sprängladdningen utanför en på förhand bestämd lägenhetsdörr.

7. A.N. har haft likgiltighetsuppsåt som täckte det förhållandet att någon skulle dödas av explosionen. Han har mot den bakgrunden dömts för fem fall av försök till mord och för grov allmänfarlig ödeläggelse. Befattningen med sprängladdningen har utgjort ett grovt brott mot lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor, men han har inte dömts för det brottet eftersom det har bedömts vara konsumerat av den allmänfarliga ödeläggelsen.

8. T.M. var den som tillverkade sprängladdningen och tillhandahöll den till A.N. och hans medgärningsman. T.M. har dömts för grovt brott mot

lagen om brandfarliga och explosiva varor för sin hantering men har inte ansetts ha haft uppsåt som krävs för ansvar för medhjälp till grov allmänfarlig ödeläggelse eller för medhjälp till försök till mord.

Sprängningen i Linköping

9. Efter sprängningen i Hässelby tillhandahöll T.M. en ny sprängladdning, som han själv hade framställt, åt bland andra A.N. Det var en kastrull fylld med ungefär åtta kg sprängämne.

10. A.N. transporterade, tillsammans med ytterligare en person, sprängladdningen till Linköping. Där bröt de sig in i trapphuset till ett flerfamiljshus och placerade sprängladdningen utanför en på förhand bestämd lägenhetsdörr. Sprängladdningen detonerade på morgonen den 26 september 2023. Explosionen orsakade omfattande egendomsskador och innebar konkret fara för flera människors liv och hälsa.

11. Det fanns konkret fara för att två personer skulle dö av explosionen och för ytterligare sex personer var faran utesluten endast på grund av tillfälliga omständigheter. Flera personer som befann sig i och omkring huset fick mer eller mindre allvarliga skador. Byggnaden fick omfattande strukturella skador. Tegelstenar och glassplitter kastades ut från huset. Skadade fönster påträffades drygt 50 meter från fasaden och flera bilar på parkeringsplatsen utanför huset skadades.

12. A.N. har haft likgiltighetsuppsåt som täckte det förhållandet att någon skulle dödas av explosionen. Han har därför dömts för åtta fall av försök till mord och för grov allmänfarlig ödeläggelse. Befattningen med sprängladdningen har utgjort ett grovt brott mot lagen om brandfarliga och explosiva varor, men han har inte dömts för det brottet eftersom det har bedömts vara konsumerat av den allmänfarliga ödeläggelsen.

13. T.M. har, efter sprängningen i Hässelby, haft likgiltighetsuppsåt i förhållande till att nästa sprängladdning skulle placeras på ett liknande sätt och därigenom framkalla fara för annans liv eller hälsa eller för omfattande förstörelse av annans egendom, men inte till den omständigheten att någon skulle dö. Han har mot den bakgrunden dömts för medhjälp till grov allmänfarlig ödeläggelse. Han hade också genom sin hantering av explosiva varor i samband med tillverkningen av bomben begått ett grovt brott mot lagen om brandfarliga och explosiva varor, men han har inte dömts för det brottet eftersom det har bedömts vara konsumerat av medhjälpsbrottet.

Sprängningen utanför Uppsala

14. Den 27 eller 28 september 2023 tillverkade T.M. ytterligare en sprängladdning. Den bestod av en mikrovågsugn fylld med ungefär 13 kg dynamitsprängämne. T.M. överlämnade sprängladdningen till en person som deltagit i de tidigare sprängningarna. Den personen transporterade i sin tur sprängladdningen till R.B. i Järfälla. R.B. agerade därefter chaufför och skjutsade personen tillsammans med sprängladdningen till Fullerö Hage norr om Uppsala.

15. I Fullerö Hage väntade R.B. i bilen medan sprängladdningen placerades på uppfarten till ett friliggande enfamiljshus. Sprängladdningen detonerade tidigt på morgonen den 28 september och orsakade omfattande skador på de två hus mellan vilka den var placerad. R.B. skjutsade gärningsmannen från platsen.

16. En ung kvinna omkom av explosionen och det förelåg konkret fara för att ytterligare målsägande skulle dö. Intilliggande hus, också hus som fanns på andra sidan gatan, och bilar som stod i närheten fick skador. Föremål som kastades i väg vid explosionen bedömdes ha skadepotential på drygt 100 meters avstånd.

17. R.B. har haft det uppsåt som krävs för ansvar för medhjälp till grov allmänfarlig ödeläggelse, men har inte haft uppsåt till att någon skulle dö av detonationen. Han har därför dömts för medhjälp till grov allmänfarlig ödeläggelse. Han hade också begått ett grovt brott mot lagen om brandfarliga och explosiva varor i samband med transporten av sprängladdningen, men han har inte dömts för det brottet eftersom det har bedömts vara konsumerat av medhjälpsbrottet.

18. T.M. har haft likgiltighetsuppsåt till att sprängladdningen skulle placeras ut på ett liknande sätt som tidigare och framkalla fara för annans liv eller hälsa eller för omfattande förstörelse av annans egendom, men inte till den omständigheten att någon skulle dö. Han har därför dömts för medhjälp till grov allmänfarlig ödeläggelse för att ha tillverkat och tillhandahållit sprängladdningen. Han hade även genom sin hantering av explosiva varor vid tillverkningen av bomben begått ett grovt brott mot lagen om brandfarliga och explosiva varor, men han har inte dömts för det brottet eftersom det har bedömts vara konsumerat av medhjälpsbrottet.

Övriga gärningar av betydelse

19. Den 11 oktober 2023 hämtade T.M. drygt 21 kg dynamitsprängämne samt sprängkapslar och krutstubintråd i Uppsala. Han färdades i en taxi med de explosiva varorna på väg mot Järfälla när bilen stannades av polis. T.M. har för denna hantering av explosiva varor dömts för grovt brott mot lagen om brandfarliga och explosiva varor. Han har även dömts för grovt vapenbrott avseende innehav av en fungerande pistol – en modifierad tårgaspistol med tillhörande magasin – som hittades i hans bostad.

Påföljder

20. Hovrätten har bestämt påföljden för R.B. till fängelse i sju år och tio månader, för T.M. till fängelse i elva år och tio månader och för A.N. till fängelse i arton år.

21. R.B. har vid sidan av medhjälpbrottet dömts för två mindre allvarliga brott som här saknar betydelse. Även T.M. har dömts för viss ytterligare brottslighet som i sammanhanget saknar betydelse för påföljdsbestämningen.

Relevanta straffbestämmelser*Allmänfarlig ödeläggelse*

22. Den som åstadkommer explosion eller annan ofärd och därigenom framkallar fara för annans liv eller hälsa eller för omfattande förstörelse av annans egendom döms för allmänfarlig ödeläggelse till fängelse i lägst två och högst åtta år (se 13 kap. 3 § första stycket brottsbalken).

23. Om brottet är grovt döms för grov allmänfarlig ödeläggelse till fängelse i lägst sex och högst arton år eller på livstid. Vid bedömning av om brottet är grovt ska särskilt beaktas om gärningen inneburit fara för flera människor eller för egendom av särskild betydelse eller annars varit av särskilt farlig eller allvarlig art. (Se tredje stycket.)

Försök till mord

24. Mord innebär att beröva en annan människa livet. Straffskalan för mord sträcker sig från fängelse i tio år till fängelse i arton år eller på livstid. (Se 3 kap. 1 § brottsbalken.)

25. Om någon haft uppsåt att beröva annan livet, men brottet inte kommit till fullbordan kan det under vissa förutsättningar dömas för försök till mord (se 3 kap. 1 och 11 §§ samt 23 kap. 1 § första stycket). Det förutsätts då dels att gärningsmannen har påbörjat utförandet av brottet, dels att det förelegat konkret fara för fullbordan eller att sådan fara varit utesluten endast på grund av tillfälliga omständigheter.

26. Straffet för försök ska bestämmas till högst vad som gäller för fullbordat brott och det får inte sättas under allmänt fängelseminimum om minimistraffet för det fullbordade brottet är fängelse i två år eller mer (se 23 kap. 1 § andra stycket).

Medhjälp och anstiftan till brott

27. För medhjälp eller anstiftan till brott kan, med vissa undantag som inte är av betydelse här, den dömas som främjat huvudgärningen (eller medverkansobjektet) med råd eller dåd. Den som har förmått någon att utföra huvudgärningen döms för anstiftan av brottet och den som annars har främjat gärningen döms för medhjälp. Straffskalan för anstiftan och medhjälp är densamma som den som gäller för huvudgärningen. (Se 23 kap. 4 § första och andra styckena brottsbalken. Se även ”Företagsboten och fängelsestraffet” NJA 2012 s. 826 p. 12–14.)

28. Var och en ska dömas med hänsyn tagen till sitt uppsåt eller sin oaktsamhet (se 23 kap. 4 § tredje stycket). Det betyder att rubriceringen av medhjälp och anstiftan styrs både av vad personen faktiskt har främjat och av personens uppsåt. Det sagda innebär exempelvis att den som faktiskt har främjat ett mord eller ett mordförsök som skett genom en sprängning kan vara att döma för medhjälp till allmänfarlig ödeläggelse om hans eller hennes uppsåt omfattat att det skulle ske en sprängning med vissa följder

men inte omfattat det förhållandet att någon skulle dö. Det betyder också att man vid bedömningen av hur allvarlig en medhjälpsgärning är inte utan vidare kan ta sin utgångspunkt i hur huvudgärningen faktiskt sett ut, utan det måste också tas hänsyn till vad som omfattas av den medverkandes uppsåt.

Brott mot lagen om brandfarliga och explosiva varor samt vapenbrott

29. Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet hanterar brandfarliga eller explosiva varor utan erforderligt tillstånd döms till böter eller fängelse i högst ett år om brottet avser brandfarliga varor och till böter eller fängelse i högst fem år om brottet avser explosiva varor. Om brottet avser explosiva varor och är grovt ska dömas till fängelse i lägst fyra och högst sju år. Vid tidpunkten för gärningarna i detta mål var emellertid straffskalan för grovt brott fängelse i lägst två och högst fem år. (Se 16 § första stycket, 29 § andra stycket och 29 a § första stycket lagen om brandfarliga och explosiva varor. Den i målet tillämpliga lydelsen av 29 a § finns i SFS 2020:903.)

30. Den som uppsåtligen innehar ett skjutvapen utan att ha rätt till det eller överlåter, yrkesmässigt förmedlar eller lånar ut ett skjutvapen till någon som inte har rätt att inneha vapnet döms för vapenbrott till fängelse i högst fem år. Om brottet är grovt döms för grovt vapenbrott till fängelse i lägst fyra och högst sju år. Vid tidpunkten för gärningarna i detta mål var emellertid straffskalan för grovt vapenbrott fängelse i lägst två och högst fem år. (Se 9 kap. 1 och 1 a §§ vapenlagen, 1996:67. Den i målet tillämpliga lydelsen finns i SFS 2023:372.)

Utgångspunkter för bedömningen av straffvärdet

Allmänt om straffvärde

31. Vid bedömningen av ett brotts straffvärde ska, inom den ram som sätts av den tillämpliga straffskalan, beaktas den skada, kränkning eller fara

som gärningen inneburit, vad den tilltalade insett eller borde ha insett om detta samt de avsikter eller motiv som han eller hon haft. Det ska särskilt beaktas om gärningen har inneburit ett allvarligt angrepp på någons liv eller hälsa eller trygghet till person. (Se 29 kap. 1 § brottsbalken.)

32. Straffvärdebedömningen tar i regel sin utgångspunkt i en värdering av den typ av skada och fara som aktualiseras vid det ifrågavarande brottet (t.ex. kroppsskada vid misshandel eller fara för egendom och liv och hälsa vid mordbrand eller allmänfarlig ödeläggelse). Vid sidan av vad som gäller för varje särskild brottstyp, ska det särskilt beaktas vissa försvårande och förmildrande omständigheter (se 29 kap. 2–3 §§; beträffande 2 a § se även p. 37–48). De omständigheter som där nämns ryms i den allmänna definitionen av straffvärde som anges i 29 kap. 1 §, men de har ansetts böra lyftas särskilt. Som en försvårande omständighet upptas i lagtexten bland annat den omständigheten att brottet utgjort ett led i en brottslighet som utövats i organiserad form eller systematiskt eller om brottet föregåtts av särskild planering (se 29 kap. 2 § 6).

Flerfaldig brottslighet

33. När straffvärdet ska bestämmas för flera brott konstrueras den tillämpliga straffskalan med hjälp av de enskilda brottsens straffskalor i förening med bestämmelsen i 26 kap. 2 §. Av första stycket i den paragrafen framgår att fängelse får användas som gemensamt straff för flera brott om fängelse kan följa på något av dem. Av andra stycket följer att den gemensamma straffskalan kan sättas över det straffmaximum som annars hade gällt. Det stycket saknar relevans för den gemensamma straffskalan när det för något av brotten är föreskrivet fängelse på livstid. Av det fjärde stycket framgår att minimistraffet för den samlade brottsligheten bestäms av det högsta straffminimum som är föreskrivet för de enskilda brott som ingår i brottsligheten.

34. Straffvärdebedömningen för flera brott brukar ske med hjälp av den så kallade asperationsprincipen. När asperationsprincipen tillämpas tar man sin utgångspunkt i det svåraste av de brott som ska bedömas. Till straffvärdet för detta brott läggs en efter hand minskande del av straffvärdet för vart och ett av de övriga brotten efter brottens allvar. Hur stor del av straffvärdet för de tillkommande brotten som bör läggas till straffvärdet för det allvarligaste brottet kan variera, bland annat beroende på vilka brott som är aktuella och vilket samband som finns mellan dem.

35. Det måste alltid göras en allmän kontroll av att ett straffvärde som beräknats på det skisserade sättet inte framstår som oproportionerligt i förhållande till den brottslighet som är aktuell. Den efterkontroll som ska göras kan ibland leda till att den reduktion som följer av asperationsprincipen blir något mindre än annars. Så kan vara fallet bland annat när brotten hålls samman av särskild systematik och planering eller när brotten riktar sig mot samma målsägande. (Jfr t.ex. ”De upprepade förfalskningarna” NJA 2018 s. 378 p. 32 och 33, ”Upprepade grova våldtäkter mot barn” NJA 2019 s. 238 p. 11, 12 och 14 och ”Upprepade övergrepp i rättssak” NJA 2019 s. 747 p. 41–43.)

36. Omvänt kan det finnas skäl att ge asperationsprincipen ett större genomslag när det döms för två brott i brottskonkurrens trots att det ena brottet ingår som ett led i genomförandet av det andra eller när det annars finns en påtaglig överlappning mellan brotten i den meningen att de straffvärder relevanta omständigheterna i stor utsträckning är gemensamma för brotten. Hänsynstaganden av detta slag kan aktualiseras exempelvis när det döms för både förberedelse som bygger på innehav av vapen och för vapenbrott avseende ett och samma vapen eller när det döms för både allmänfarlig ödeläggelse och mordförsök avseende en och samma sprängning. (Jfr t.ex. ”GPS-puckarna” NJA 2020 s. 703 p. 26.)

Särskilt om synnerligen försvårande omständigheter

Allmänt om 29 kap. 2 a § brottsbalken

37. Enligt 29 kap. 2 a § ska det vid bedömningen av straffvärdet, vid sidan av vad som gäller för varje brottstyp, beaktas som synnerligen försvårande om brottet har inneburit ett allvarligt angrepp på någons liv eller hälsa eller trygghet till person och

1. innefattat användning av skjutvapen eller sprängämne eller annat liknande ämne och begåtts på allmän plats eller annan plats där människor brukar samlas eller har samlats, eller
2. haft bakgrund i eller varit ägnat att framkalla en konflikt mellan grupper av personer i vilken skjutvapen eller sprängämne eller annat liknande ämne används.

38. För att bestämmelsen ska vara tillämplig förutsätts att brottet inneburit ett allvarligt angrepp på någons liv eller hälsa eller trygghet till person. Uttrycket är avsett att ha samma betydelse som i 29 kap. 1 § andra stycket (se prop. 2022/23:53 s. 72 f. och 149).

39. Allmänfarliga brott som mordbrand och allmänfarlig ödeläggelse omfattas som huvudregel inte av bestämmelsens tillämpningsområde. Men i situationer där gärningen i det enskilda fallet riktas mot en eller flera personer, till exempel genom att det är deras bostad som angrips, måste bestämmelsen kunna tillämpas, och det oavsett om dessa personer utsatts för fara eller inte. Gärningar av detta slag innebär ett allvarligt angrepp på någons trygghet till person på det sätt som förutsätts i lagtexten. Denna slutsats vinner stöd också av det förhållandet att sådana gärningar måste anses innefatta ett indirekt hot mot personen (jfr det faktum att olaga hot är ett av de brott som faller inom bestämmelsens tillämpningsområde).

40. Därtill kommer att förutsättningarna i någon av eller båda punkterna i bestämmelsen måste vara uppfyllda.

Första punkten

41. Den första punkten tar sikte på att brottet har innefattat användning av skjutvapen eller sprängämne eller annat liknande ämne och begåtts på allmän plats eller på vissa andra platser. Med allmän plats avses en plats, inom- eller utomhus, som är upplåten till eller frekventeras av allmänheten. Exempel på allmänna platser är gator, torg och järnvägsstationer samt affärer, restauranger och teatrar under sådan tid de är öppna för allmänheten.

42. Bestämmelsens syfte är att straffen ska skärpas för sådana brott som är ägnade att på ett särskilt allvarligt sätt skapa otrygghet i samhället (jfr prop. 2022/23:53 s. 38 och 67 f.). Mot den bakgrunden bör vid tillämpning av bestämmelsen ett brott som innefattar en explosion normalt anses ha begåtts på såväl den plats där gärningen i snäv mening är utförd som den plats där explosionen sker och den plats där explosionen har omedelbara effekter. Ett annat närliggande exempel är att en gärning där en handgranat kastas bör anses vara begången på allmän plats såväl om den kastas på, från eller in på ett torg (jfr a. prop. s. 150).

43. En sådan tillämpning är förenlig med lagtexten och den ligger också väl inom ramen för hur man i andra sammanhang brukar bedöma var ett brott är begånget (jfr 2 kap. 1 § som dock kan medföra en än mer vidsträckt lokalisering av brottet).

Andra punkten

44. Den andra punkten i bestämmelsen tar sikte på att brottet haft bakgrund i eller varit ägnat att framkalla en konflikt mellan grupper av

personer i vilken skjutvapen eller sprängämne eller annat liknande ämne används.

45. Bestämmelsen kan sägas innebära att straffvärdet för gärningen blir högre med hänvisning till den risk eller fara för ytterligare brott av liknande slag som uppstår genom gärningen.

Straffskärpningens storlek

46. Hur mycket straffvärdet ska skäpas när bestämmelsen är tillämplig kan inte anges i generella termer. Av betydelse är bland annat om båda punkterna eller bara den ena är tillämplig, i vilken utsträckning de omständigheter som lyfts i punkterna gör sig gällande i det enskilda fallet och i vilken utsträckning omständigheterna har beaktats redan vid rubriceringen av brottet.

47. Som en allmän utgångspunkt måste emellertid, med hänsyn till lagtextens anvisning om att omständigheterna är synnerligen försvårande, gälla att bestämmelsen ska ges ett tydligt genomslag. Vidare bör gälla att ökningen relativt sett normalt bör vara större på lägre straffnivåer än på högre och att det inte annat än på lägre straffnivåer kan komma i fråga att dubblera straffen.

48. Enligt 26 kap. 3 a § kan den tillämpliga straffskalan utvidgas med som mest fyra år när 29 kap. 2 a § tillämpas. Även om den tillämpliga straffskalan vid bedömning av ett enskilt fall kan ge större utrymme än så för att göra ett påslag med hänvisning till synnerligen försvårande omständigheter, måste bestämmelsen i 26 kap. 3 a § anses ge viss ledning för hur stora påslag som kan göras inom ramen för systemet (jfr a. prop. s. 152).

Bedömningen i detta fall

R.B.

49. *R.B.* har i enlighet med hovrättens dom gjort sig skyldig till medhjälp till grov allmänfarlig ödeläggelse. Hans gärning har bestått i att köra gärningsmannen till och från platsen för sprängningen utanför Uppsala.

50. Huvudgärningen är i denna del att bedöma som grov allmänfarlig ödeläggelse, men vid bedömningen av straffvärdet för *R.B.s* gärning måste beaktas att det inte har ansetts styrkt att han har haft uppsåt i förhållande till att personer skulle komma att dö. Hovrättens slutsats att *R.B.* saknat uppsåt i detta hänseende måste förstås så att han visserligen har haft uppsåt till att en sprängladdning skulle komma att detonera i anslutning till någons bostad ungefär på det sätt som skett, men att han inte haft uppsåt till en sprängning med så omfattande effekter som de som faktiskt har uppstått utanför Uppsala. Bedömningen ska alltså ta sin utgångspunkt i medhjälp i förhållande till ett medverkansobjekt som är mer begränsat – och också mer abstrakt – än det som faktiskt uppstått.

51. Också med en sådan utgångspunkt bör huvudgärningen bedömas som grov allmänfarlig ödeläggelse. I detta fall får huvudgärningen anses ha ett straffvärde motsvarande uppemot åtta års fängelse.

52. *R.B.* har haft uppsåt till de omständigheter – bland annat att det var en sprängladdning av viss storlek, att den skulle ställas ut utanför ett bostadshus och innebära fara för flera människor samt att gärningen varit ägnad att på ett påtagligt sätt påverka tryggheten i området – som gör att huvudgärningen är att bedöma som grov och som också i övrigt ligger till grund för bedömningen av gärningens svårhet. Samtidigt har han inte dömts som gärningsman och hans medhjälp har – även om den inneburit att

gärningsmannen och sprängladdningen kommit till platsen – inte varit av något mer kvalificerat slag. Vidare har han först i ett sent skede av färden blivit fullt medveten om sprängladdningens storlek. Straffvärdet för hans medhjälp bör som utgångspunkt motsvara fängelse i drygt fem år.

53. Omständigheterna har emellertid varit sådana att båda punkterna i 29 kap. 2 a § är tillämpliga, låt vara att de omständigheter som avses i den första punkten i bestämmelsen i viss utsträckning måste anses ha beaktats redan vid rubriceringen. Sprängningen har riktat sig mot en viss familj och deras bostad (jfr p. 39), den har haft omedelbara effekter på allmän plats (jfr p. 16 och 42) och det är tydligt att den både haft sin bakgrund i, och varit ägnad att framkalla ytterligare konflikt mellan de grupperingar som funnits (jfr p. 44). R.B.s uppsåt täcker dessa omständigheter. Han har enligt vad som framgår av hovrättens dom förstått syftet med resan och därmed kopplingen till den konflikt som pågick och han har förstått åtminstone ungefär vad som skulle komma att hända.

54. Straffvärdet ligger därför högre än det annars gjort. Straffvärdet för medhjälpen uppgår, med tillämpning också av 29 kap. 2 a §, till sju och ett halvt år eller strax däröver.

55. Också med beaktande av att R.B. varit häktad med restriktioner under en längre tid bör straffet bestämmas till fängelse i sju år och sex månader.

T.M.

56. T.M. har i enlighet med hovrättens dom gjort sig skyldig till medhjälp till grov allmänfarlig ödeläggelse i två fall. Hans medhjälp har bestått i tillverkning och tillhandahållande av sprängladdningarna.

57. Huvudgärningarna är i denna del att bedöma som grov allmänfarlig ödeläggelse, men vid bedömningen av straffvärdet för T.M.s gärningar måste beaktas att det inte har ansetts styrkt att han har haft uppsåt i förhållande till att personer skulle komma att dö. Hovrättens slutsats att T.M. saknat uppsåt i detta hänseende måste förstås så att han visserligen har haft uppsåt till att sprängladdningarna skulle komma att detonera i anslutning till någons bostad ungefär på det sätt som skett, men att han inte haft uppsåt till sprängningar med fullt så omfattande effekter som de som faktiskt har uppstått i Linköping och utanför Uppsala. Bedömningen ska alltså ta sin utgångspunkt i medhjälp i förhållande till ett medverkansobjekt som är något mer begränsat – och något mer abstrakt – än det som faktiskt uppstått.

58. Också med en sådan utgångspunkt bör huvudgärningarna både i Linköping och utanför Uppsala bedömas som grov allmänfarlig ödeläggelse. I detta fall får var och en av huvudgärningarna anses ha ett straffvärde motsvarande uppemot åtta års fängelse.

59. T.M. har haft uppsåt till de omständigheter – bland annat att det var sprängladdningar av viss storlek, att de skulle placeras i anslutning till bostäder och innebära fara för flera människor samt att gärningarna varit ägnade att på ett påtagligt sätt påverka tryggheten i respektive område – som gör att huvudgärningarna är att bedöma som grova och som också i övrigt ligger till grund för bedömningen av deras svårhet. T.M. har inte dömts som gärningsman. Hans medhjälp är emellertid grundläggande för brott av detta slag och straffvärdet för medhjälpen bör som utgångspunkt motsvara fängelse i drygt sex år för var och en av gärningarna.

60. Omständigheterna har emellertid varit sådana att båda punkterna i 29 kap. 2 a § är tillämpliga, låt vara att de omständigheter som avses i den första punkten i bestämmelsen i viss utsträckning måste anses ha beaktats

redan vid rubriceringen. Sprängningarna har riktat sig mot vissa utpekade familjer och deras bostäder (jfr p. 39), de har haft omedelbara effekter på allmän plats (jfr p. 11, 16 och 42) och det är tydligt att de både haft sin bakgrund i, och varit ägnade att framkalla ytterligare konflikt mellan de grupperingar som funnits (jfr p. 44). T.M.s uppsåt täcker dessa omständigheter. Han har förstått kopplingen till den konflikt som pågick och han har känt till ungefär vad som skulle komma att hända.

61. Straffvärdet ligger därför högre än det annars gjort. Straffvärdet för medhjälpen uppgår, med tillämpning också av 29 kap. 2 a §, till ungefär nio års fängelse för var och en av gärningarna.

62. T.M. ska nu dömas för två sprängningar med detta straffvärde och därtill för ytterligare två grova brott mot lagen om brandfarliga och explosiva varor och ett grovt vapenbrott. Straffvärdet får sammantaget anses motsvara fängelse i drygt fjorton år.

63. Också med beaktande av att T.M. varit häktad med restriktioner under en längre tid bör straffet bestämmas till fängelse i fjorton år.

A.N.

64. A.N. har i enlighet med hovrättens dom gjort sig skyldig till två fall av grov allmänfarlig ödeläggelse och i samband med dessa gärningar fem respektive åtta mordförsök. Det ska dömas för brotten i konkurrens, men det är tydligt att det finns en betydande överlappning mellan brotten, såtillvida att mordförsöken har begåtts genom just de sprängningar som utgör grov allmänfarlig ödeläggelse. Det innebär dels att det är naturligt att bedöma straffvärdet för varje händelse samlat, dels att asperationen mellan de olika brotten inom ramen för varje händelse blir större.

65. Straffvärdet för vart och ett av tillfällena måste med beaktande av att straffskärpningsregeln i 29 kap. 2 a § är tillämplig bedömas uppgå till

ungefär femton års fängelse och det samlade straffvärdet därmed till klart mer än arton år, vilket i sig talar för livstids fängelse. Med beaktande av att gärningarna innefattar två mycket allvarliga sprängningar och tretton mordförsök måste det också vid en mer övergripande bedömning anses vara befogat att för gärningarna utdöma livstids fängelse.

Sammanfattning

66. I enlighet med vad som ovan sagts ska R.B. dömas till fängelse i sju år och sex månader, T.M. till fängelse i fjorton år och A.N. till fängelse på livstid.

I avgörandet har deltagit justitieråden Agneta Bäcklund, Petter Asp (referent), Anders Perklev, Margareta Brattström och Erik Sjöman. Föredragande har varit justitiesekreteraren Anna-Maria Vesterberg.